Ululemre itaatin sınırları

Menderes Yıldırım: “Ululemr’e itaatin ölçüsü, sınırları nedir? Ululemrin yanlışı söylenmez mi?”

Hepiniz Çobansınız

Âmir konumundaki yöneticiler ululemrdirler ve sorumlulukları yönettiği insanlara göre çok daha fazladır. Ululemr olanın başı göğe değmiyor; fakat hesabı göğe değebilir. Hazret-i Ömer derdi ki: Dicle kenarında bir koyunu kurt kapsa Allah, Ömer’den sorar diye korkarım.

Peygamber Efendimiz (asm) ululemri “çoban” saymıştır ve sorumlu tutmuştur. Bir hadislerinde, “Hepiniz çobansınız ve hepiniz emri altındakilerden sorumlusunuz. Devlet reisi çobandır ve emri altındakilerden sorumludur… Hepiniz çobansınız ve güttüğünüz sürüden sorumlusunuz.” 1 buyurmuşlardır.

Ululemr insandır, beşerdir. Ona insanüstü vasıf giydirmek onu tabulaştırmak, onu ilahlaştırmak, hatası söylenemez bir noktaya itmekle olur. Önce hatasını söylemezsiniz. Ardından hatasını görmemeye başlarsınız. Daha sonra her davranışında hikmet ararsınız. Her tuttuğu altın olur! Nihayet zihninizde efsaneleşir ve tabulaştırırsınız.

Oysa bu bir insandır. Tıpkı senin gibi… Yarı ilah değildir. Hatası da olur, yanlışı da… Öyleyse ne siz haddinizi aşın, ne onu haddinin ötesine itin! Ona Haydar Ağa demeyin; Haydar deyin! Ululemre itaat bu değildir.

Kılıçlarınızla Beni Doğrultun

Ululemrin her yaptığı doğru olmayabilir. Eğer insanlar onun yanlışını söylemezlerse, bu ona iyilik değildir. Güç zehirlenmesine uğrar ve kendi yanlışını göremez. Öyleyse ululemri eleştirmek itaatsizlik değildir. Bilâkis hakperest olmanın gereğidir. Eleştirilen ululemr daha az yanlış yapar. Hazret-i Ömer (ra): “Ey insanlar! Ben Allah’a ve Peygambere itaat ettiğim müddetçe, bana itaat edin. Doğru yoldan saparsam, kılıçlarınızla beni doğrultun.” sözünü bir ululemr olarak söylemiştir.

“Kılıçlarınızla doğrultun” emrinden maksat, beni öldürün demek değil; Allah’ın emri karşısında dik durun, beni uyarın, bana karşı sessiz kalmayın, yanlışımı kabul

etmeyin, yanlışımın altında bin hikmet aramayın demektir.

Bir İhtilâf Olursa

Kur'ân ululemre itaati emrettiği aynı âyette, eğer bir niza olursa, eğer ululemir ile bir ihtilâf yaşarsanız "işi Allah'a ve resulüne götürün" diye de emrediyor.

Âyetin meali şöyledir: "Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin, sizden olan ulu'l-emre de. Eğer bir hususta niza'a düşerseniz, onu, Allah'a ve peygambere götürün - Allah'a ve âhirete gerçekten inanıyorsanız-." 2

Bu âyetten, yukarıdaki hadisten ve Hazret-i Ömer'in (ra) ve sair Sahabe-i Kiramın uygulamalarından anladığımız, ululemre körü körüne itaat farz değildir. Doğru emirlerine itaat edilecek; ama yanlışları olduğunda görmezden gelinmeyecek, yanlışları söylenecektir.

Dolayısıyla ululemre muhalefet günah değildir. Bilâkis hakkı yükseltmektir. Hakkı teslimdir. Hakkı tutup kaldırmaktır. Mehmed Âkif'in: "Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım." sözünün tahakkukudur. Hakkı tercih etmektir.

Katılımcı Demokrasi Tam da Budur
Günümüzde çokça sözü edilen "katılımcı demokrasi" aslında tam da budur. Oy veren ve seçen vatandaş daima –adeta- tetikte bekleyecektir. Daima korumada olmayacaktır. Seçtiği kişi hele de iktidardaysa, hata yaparsa, yanlış ederse düzeltmeye çalışacaktır. Elini kolunu bağlayıp teslim olmayacaktır.

Çünkü sen bu gün hakkı teslim etmediğinde, yarın Cenab-ı Allah hem senin ululemrinden, hem de senden hakkı neden tutup kaldırmadın diye hesap soracaktır.

Bediüzzaman bu ölçüyü şöyle veriyor: "Padişah, Peygamberimizin emrine itaat etse ve yoluna gitse halîfedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa Peygambere tâbi olmayıp zulüm edenler, padişah da olsalar haydutturlar." 3

Ululemrin hep batıl şeyler yaptığını söylüyor değiliz. Elbette doğruları da olacaktır. Zaten doğrularıyla hizmet etmek için milletten yetki almıştır.

Netice itibariyle, ululemrin doğrularını görmemek ne kadar insafsızlık ise, ululemri hatasız görmek ve her yaptığında hikmet aramak da bir o kadar insaftan uzaktır.

Dipnotlar:

1- Buhârî, Cum'a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1;

Müslim, İmâret 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâret 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27.
2- Nisa Sûresi: 59.
3- Eski Said Dönemi Eserleri, s. 121.